

I. Konferenca slovenskih arhitektov in gradbenikov iz sveta in Slovenije

(Brdo pri Kranju - 9. in 10. september 2004)

Konferenca je pod častnim pokroviteljstvom predsednika RS dr. Janeza Drnovška potekala 9. in 10. septembra v hotelu Kokra na Brdu pri Kranju. Udeležili so se je arhitekti in gradbeniki slovenskega rodu iz Italije, Avstrije, Danske, Finske, Kanade, Nizozemske, ZDA in iz Slovenije. Z dobrim programom smo pritegnili presenetljivo veliko število mladih. Na konferenco se je prijavilo preko 190 udeležencev, registrirali smo jih 168. Ob pripravah na konferenco smo našli številne stike s strokovnjaki s sveta, ki se žal konference tokrat niso mogli udeležiti, lahko pa pričakujemo njihovo sodelovanje na naslednjih srečanjih.

Konferenco smo priredili s finančno pomočjo Urada za Slovence po svetu, Ministrstva RS za kulturo, podjetij Primorje Ajdovščina, Riko hiše iz Ribnice, Termoelektrarne toplarne Ljubljana, Trima Trebnje in Mercatorja.

Na začetku konference je zbrane pozdravil predsednik SSK, dr. Boris Pleskovič. Poudaril je namen tokratnega srečanja, ki je poleg predstavitve del naših rojakov iz sveta ponudilo priložnost za razpravo o vlogi arhitekture in gradbeništva v Sloveniji ter o naši splošni zavesti o kulturi prostora, posebno pozornost pa posvetila primerjavi študija arhitektura na slovenski univerzi in na univerzah v tujini.

Udeležence so nagovorili predsednik SAZU akademik prof. dr. Boštjan Žekš, predsednik državnozbornske komisije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu Franc Pukšič, direktorica Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu Jadranka Šturm Kocjan, ter predstavnika glavnih sponzorjev konference: mag. Gorazd Humar, Primorje in Janez Škrabec, Riko hiše.

Uvodno predavanje

Pozdravom ob začetku konference je sledilo uvodno predavanje akad. prof. dr. Borisa Porecce, o katerem je Uroš Lobnik v Večeru zapisal, da je bilo *»to eden njegovih najboljših javnih nastopov v Sloveniji v zadnjih desetih letih. Ne samo zaradi navezovanja na kontekst simpozija, temveč predvsem zato, ker je uspel poleg tega tudi med vrsticami zavzeti in podati sveža stališča od dogajanj v stroki.«* Podrecca je v zadnjih letih nedvomno najbolj priznan slovenski arhitekt, znan po svojem ustvarjalnem delu v Avstriji, Italiji in Nemčiji, a tudi po pomembnem pedagoškem delu na univerzah v Lusanni, Parizu, Benetkah v Londonu, na Harvardu in drugod.

Podrecca je opozoril na zavedanje o pomenu prostora. Podoba neke dežele ne govori le o kakovosti bivanja ampak izpričuje vsesplošno kulturo in etiko. Skrbno načrtovana gradnja omogoča razvoj in prinaša javno dobro. Kvalitetna arhitektura naj izpolnjuje svoje kulturno poslanstvo, skupaj z investitorji išče tržno kombinacijo, pripomore k razvojnim potencialom družbe, a se ne »prodaja« negativni logiki kapitala. Za tako urejanje prostora je pri nas še dovolj priložnosti, poskrbeti bi morali za ravnovesje med arhitekturo, gospodarskimi smernicami in državno politiko.

Slovenski arhitekti iz sveta

Predstavitev slovenskih arhitektov iz sveta je povezoval prof. dr. Damijan Prelovšek, čigar knjigo o Plečniku lahko najdemo med pomembnejšimi učbeniki študija arhitekture priznanih univerz po svetu. S svojimi deli so se predstavili: Božidar Bajuk iz Argentine, Ester Ušaj in Flemming Andersen iz Danske, Aleš Prinčič, Danilo Antoni in Aleksandra Torbica iz Italije ter Igor Kebel iz Nizozemske.

Delo arhitektov v Sloveniji

S predstavitvijo v Sloveniji delujočih arhitektov, ki jo je povezoval Bogdan Reichenberg, smo poskušali na enem mestu prikazati različne smeri, različne opredelitve in delo več generacij, kar nam je organizatorjem po oceni kritikov tudi uspelo. Predstavili so se Andrej Černigoj, Nande Korpnik, Grega Košak, Marko Marušič, Vojteh Ravnikar, Boštjan Vuga in Janko J. Zadravec.

Sprejem pri častnem pokrovitelju konference predsedniku RS. Dr. Janezu Drnovšku

Ob 13. uri so se v veliki kristalni dvorani Gradu Brdo predavatelji in drugi sodelujoči v programu zbrali ob sprejemu pri predsedniku RS. Predsednik je med drugim povedal: *»Lansko leto je Svetovni slovenski kongres organiziral srečanje znanstvenikov s celega sveta in že takrat se mi je zdela to dobra ideja. Slovencev nas ni veliko, zato nam vsak Slovenec, ne glede na to kje je, pomeni zelo veliko. Veliko pa pomeni tudi tovrstno druženje med Slovenci doma in po svetu, druženje znanstvenikov z različnih področij, ki lahko prinese nekaj več, neko sinergijo, dodatno spoznavanje, pretok izkušenj in znanja, kar je v današnjem svetu zelo pomembno«.*

Krajinska arhitektura in urbanizem

Predstavitev dela krajinskih arhitektov v povezavi z urbanizmom je povezoval prof. dr. Dušan Ogrin, ki je v Sloveniji uvedel univerzitetni študij krajinarstva. V tem sklopu so se predstavili Barbara Goličnik, Ina Šuklje Erjavec, Janez Koželj in Uroš Lobnik iz Slovenije ter Mario Boris Pangos iz Argentine in Vladimir Vremec iz Italije.

Predstavitev glavnih sponzorjev konference

Program drugega dne smo začeli s predstavitvijo glavnih sponzorjev. Andrej Pogačnik in Gorazd Humar sta govorila o mostogradnji v Sloveniji, ki jo zadnje obdobje zaznamuje izgradnja avtocestnega križa z največjim podvigom viaduktom Črni kal. Podroben prikaz tehnologije izgradnje in postavitve lesenih stavb so predstavili predstavniki podjetja Riko hiše iz Ribnice.

Tehnološki izzivi gradbeništva

Predstavitev dela sponzorjev je že v marsičem nakazala vsebino naslednjega tematskega sklopa konference, ki ga je povezoval dr. Peter Fajfar. O tehnoloških izzivih v gradbeništvu so spregovorili: prof. dr. Miloš Marinček, Miha Tomaževič in Marko Umberger. Prof. Marinček je opozoril na mednarodne standarde na področju mehanskih lastnosti materialov in njihovo uporabo v praksi. Dr. Miha Tomaževič je predstavil probleme in perspektive gradnje zidanih konstrukcij na potresnih območjih, Marko Umberger pa projektiranje in izgradnjo energetske

varčnih stavb. Družba Mercator, kjer Umberger vodi področje investicij, načrtuje gradnjo nakupovalnih centrov, ki so kupcem prijazni hkrati pa na najbolj ekonomičen način izkoriščajo energijo za ogrevanje in hlajenje prostorov.

Slovenske zgradbe po svetu

Dr. Jože Bernik, ki je tudi sam veliko prispeval k izgradnji številnih slovenskih centrov v ZDA in Janez Lajovic sta povezovala sklop, ki je predstavljal slovenske zgradbe v Argentini, Kanadi, ZDA in v Italiji. Morda za strokovne kritike prav vse zgradbe niso umetniško-arhitektske veličine, a so v svoji funkciji izredno nacionalno pomembne. To prav gotovo velja še posebno za slovenske narodne domove.

Erik Dolhar je govoril o naših domovih v Italiji, kjer posebno pozornost zasluži Fabianova mojstrovina Narodni dom v Trstu. Božidar Bajuk je predstavil številne slovenske zgradbe v Argentini: cerkve, kapelice, planinske kočice in narodne domove, od katerih jih je kar devet v Buenos Airesu, Slovenci se zbirajo v svojih versko kulturnih in tudi šolskih središčih še v Mendози, Barilocah in Rosariu. Predsednik Kanadsko slovensko zgodovinskega društva Stane Kranjc je pripravil popis slovenskih zgradb v Kanadi. Na konferenci jih je nekaj najpomembnejših v sliki predstavil Jože Kastelic. Izmed teh je veliko takih, ki jih je Kastelic sam načrtoval in gradil. Med njimi izstopa slovenski starostni dom Lipa v Torontu, ki je vzor gradnje podobnih zgradb širom po Kanadi. Podobno kot Slovenci v Kanadi so tudi rojaki v ZDA zgradili veliko kulturnih središč, letovišč in pristav, uredili svoje cerkve in kapele in druge zgradbe, ki jih je načrtno začel popisovati in na konferenci predstavil dr. Hilary Rolih.

Kultura prostora kot pogoj uspešne družbe – okrogla miza

Vladimir Braco Mušič, ki je vodil pogovor, je v uvodnih mislih poudaril da *»je kultura prostora večplasten pojem, ki v najširšem smislu zajema kakovost naravnega in gojenega okolja in v ožjem smislu bivanjsko kakovost prostora selišč in krajine«*. Nekoliko je v duhu prejšnjega tematskega sklopa govoril Peter Bassin, ki je spomnil na to, da sta slovenski tudi dve veliki mesti v tujini: v ZDA je to Cleveland z 80.000, v Avstraliji pa Melbourne z 20.000 rojaki. Dr. Peter Krečič z arhitekturnega muzeja v Ljubljani je razmišljal o naši arhitekturi, ki naj bi jo odsevale državne zgradbe kot so predsedniška palača, Plečnikov slovenski parlament in mednarodno umetnostno središče, ki ga Slovenci spričo svoje šibke mednarodne prepoznavnosti (a velike ustvarjalne moči) nujno potrebujemo. Sašo Maechitg z Akademije za likovno umetnost in oblikovanje je poudaril, da je arhitektura vse bolj kompleksna veda, ki gradi na mnogih prepletenih znanosti tudi s področja komuniciranja, psihologije in sociologije. Marjan Ocvirk je razpravljal o istovetnosti slovenske arhitekture kot pomembnemu elementu ohranjanja slovenskega kulturnega prostora, *ki se je oblikoval pod vplivom treh tisočletnih držav: Rima, Benetk in nemškega cesarstva*. Prav preko arhitekture lahko začutimo zgodovino našega prostora. Aleš Prinčič je na primeru bližnje Italije opisal kako radikalno lahko nenačrtovani razvoj izniči kvalitete prostora, ter prisotne pozval, naj Slovenija z razvojnimi smernicami ohrani svojo prepoznavno harmonično podobo prostora. Dr. Viktor Pust, predsednik Zbornice za arhitekturo in prostor Slovenije je govoril predvsem o organiziranosti slovenske stroke, ki se ukvarja s prostorom in napovedal načrte za izboljšanje njenega položaja in vpliva.

Maja Simoneti je opozorila na izobraževalne procese, politične odločitve in vsesplošno zavedanje, ki so kazalci kakovosti odnosa do našega življenjskega prostora. Malomarno

ravnanje s prostorom, razpršene gradnje, nekvalitetna arhitektura, praznenje mestnih jeder in mačehovski odnos do naravne in kulturne dediščine kažejo na nizko raven naše prostorske kulture. Ta se še najbolj odraža v (ne)kvaliteti novih gradenj in odnosu do pravnega reda na področju urejanja prostora.

Študij arhitekture v svetu

Konferenco smo zaključili z odlično predstavitvijo mlade generacije slovenskih arhitektov, ki jim je skupni študij v tujini. Predstavitelj je moderirala dr. Barbara Kenda, ki na Univerzi Notre Dame v ZDA ki med drugimi predava tudi teorijo in zgodovino arhitekture. Po njenih besedah je zelo spodbudno, da se vedno več Slovencev odloča za podiplomski študij v tujini, še posebno ker prav ti zelo pogosto dobivajo za svoja dela in doktorske naloge najboljša priznanja in nagrade. Študijski programi na tujih univerzah so si v marsičem podobni, vsi zahtevajo poglobljeno raziskovanje, veliko je javnih predstavitev pred kritiki, študentje imajo priložnost kvalitetnih stikov z mentorji, na razpolago so jim bogate knjižnice ter dobri laboratoriji in delavnice. Dobre univerze odlikuje stalna izmenjava mentorjev, kritikov in gostujočih predavateljev, kar študentje slovenskih univerz pogrešajo. Izkušnje študija v tujini so predstavili: Matej Blenkuš, Mika Cimolini, Petra Čeferin, Aljoša Dekleva, Marko Studen in Urša Vrhunc. Njihova predstavitelj je bila izjemno prepričljiva. Po predstavitvi se je odvijala pestra razprava, ki je nakazala, da Slovenija potrebuje bolj odprto in mednarodno usmerjeno predvsem podiplomsko šolo.

Po mnenju številnih udeležencev je bila konferenca v več pogledih zelo uspešna. Prikazati aktualna dogajanja v arhitekturi in v gradbeništvu in nakazati možnosti za boljše sodelovanje med Slovenci širom po svetu in doma sta bila glavna namena naših načrtov ob pripravi konference, ki smo jo zaključili s sklepom, da čez dve leti organiziramo podobno srečanje.